

YİNE SENDİKACILIK TARİHİ YANLIŞLARI ÜZERİNE (I)

Aydınlık Dergisi, 11 Nisan 1999

Yıldırım Koç

1970'li yılların başlarında işçi sınıfı ve sendikacılık hareketiyle ilgilenmeye başladığımda ilk öğretmenlerimden biri Oya Baydar olmuştu. Oya Baydar'ın **Türkiye'de İşçi Sınıfı: Doğuşu ve Yapısı** (Habora Yay., İstanbul, 1969) kitabı, Lütfü Erişçi'den devralınan ve Kemal Sülker'in pekiştirdiği bazı önemli tarih hatalarını düzeltiyor, 1920'li yıllara kadar derli toplu ve örnek bir bilimsel çalışma sunuyordu. Bu kitabın Frankfurt'ta 1982 yılında yayımlanan genişletilmiş ikinci baskısı da, bu döneme ilişkin temel başvuru kaynağım olma özelliğini hala sürdürüyor (**Türkiye İşçi Sınıfı Tarihi -I**, Infograph). Kitabın ikinci baskısında ilk cilt olduğu belirtmişti. Oya Baydar'dan hep daha sonraki ciltleri bekledim. Çok önemli bir yapıt olan **Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi**'nin yayın yönetmenliğini Oya Baydar'ın üstlenmesi de bu çalışmaya duyulan güvenin daha da artmasının önemli nedenlerinden biriydi.

Oya Baydar, **Türkiye İşçi Sınıfı Tarihi** yapıtını, ne yazık ki, sürdürmedi. Birkaç ay önce Friedrich Ebert Vakfı tarafından yayımlanan **Türkiye'de Sendikacılık Hareketi** kitabını, 1969'da birinci baskısı ve 1982'de genişletilmiş ikinci baskısı yayımlanan başvuru kitabımın devamı sayamıyorum.

Oya Baydar'ın yeni yayımlanan **Türkiye'de Sendikacılık Hareketi** çalışmasında, kanımca, tartışılacak çok görüş ve değerlendirme var. Ancak bazı önemli maddi hatalar var ki, bunların hiç olmazsa bir bölümünü ele almanın zorunlu olduğunu düşünüyorum.

Oya Baydar şöyle yazıyor: "Türkiye'de işçiler grev hakkını ancak 1963'te elde ettiler." (s.36)

Bu değerlendirme doğru değil. 1909 yılında kabul edilen Tatil-i Eşgal Kanunu'nun grev hakkının kullanımına ilişkin düzenlemeleri 1936 yılında kabul edilen ve 1937 yılında yürürlüğe giren 3008 sayılı İş Kanunu'nun grev hakkını ortadan kaldırmasına kadar yürürlükteydi. Türkiye'de işçiler grev haklarını 1936 yılında kaybettiler. Grev hakkını yenide kazanmaları 1961 yılında Anayasanın 47. maddesiyledir. 1963 yılında kabul edilen 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası, grev hakkını tanımadı; aksine, o yıllarda da yaygın olarak tartışıldığı gibi, 1961 Anayasasındaki son derece geniş grev hakkını kısıtladı ve yasaklara boğdu.

Oya Baydar, 1946 yılında kurulan sendikaların tümünün aynı yıl Aralık ayında kapatıldığını ileri sürüyor: "Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde işçilerin inisiyatifleriyle yüzlerce sendika kurulmuş, ama aynı yılın aralık ayında, gelişmelerden ürken hükümet tarafından sıkıyönetim ilan edilerek, sıkıyönetim kararıyla tümü kapatılmıştır." (s.8)

1946 Haziran'ından sonra kurulan sendikaların bir bölümü işçilerin inisiyatifleriyle, bir bölümü kurulan iki sosyalist partinin yönlendiriciliğinde gerçekleşti. Bildiğim kadarıyla, ülkede zaten yıllardır savaş nedeniyle sıkıyönetim uygulanıyordu. Sıkıyönetim ilan edilmedi. Var olan sıkıyönetim de, yalnızca iki sosyalist parti ile bağlantılı sendikaları kapattı. Sendikaların önemli bir bölümü varlığını sürdürdü.

Oya Baydar şöyle yazıyor: "Türkiye'de, işçi sendikaları gibi işveren sendikalarının kurulması da 1947'de çıkarılan sendikalar yasasıyla olanaklı hale geldi." (s.24)

Doğru değil. Oya Baydar'ın kendisinin de belirttiği gibi, sendikalar 1946 yılı Haziran ayından itibaren kurulmaya başladı.

TÜRK-İş Genel Sekreteri Sadık Şide 12 Eylül sonrasında sosyal güvenlik bakanı oldu. Oya Baydar ise şunları yazıyor: "Dönemin hükümetlerine başkanını bakan olarak veren..." (s.11)
"Konfederasyon'un Başkanının askeri hükümete Çalışma Bakanı olarak girmesi..." (s.16)

(devam edecek)